

Trdi se, da je tudi Črna gora brezpogojno sprejela predloge velesil glede mirovnega posredovanja in da ne bo nadaljevala z obstreljevanjem Skadra. Kralj Nikita pripravlja oklic na črnogorski narod, v katerem bo razjasnil, da je nemogoče se boriti proti celi Evropi. Treba je namreč znati, da so velesile hotele poslati vojaštvo v Skader in tako postaviti Nikito pred vprašanje: ali hočeš ustaviti obleganje, ali pa hočeš streljati na vojaške velesil — potem imaš z nami vsemi opraviti. Kralj Nikita je uvidel, da proti velesilam, ako ga Rusija ne podpira, ne more uspeti in se je udal.

Srbska glasila poročajo, da so začele srbske čete že odhajati izpred Skadra. Prevažajo jih grške ladje. Druga poročila pa pravijo, da so se le nekateri srbski vojaki odpeljali po grških ladjah domov, drugi pa še stoji pred Skadrom, preoblečeni v črnogorske uniforme. Tudi topov se je baje le par starih odpeljalo po morju, drugi imajo pa svoje cevi še vedno obrnjene proti Skadru.

Vedno se še namreč vzdržuje tudi vest, da se kralj Nikita na noben način ne udati. Kralj je baje izjavil: „Neresnično je, da bi Črna gora za to, da bi opustila obleganje Skadra, sprejela kako denarno podoro. Črna gora se hoče boriti naprej in bo žrtvovala vse, da Skader osvoji.“ Nasproti vojakom se je baje Nikita izjavil: „Otroci, Velika noč (pravoslavna je še-le dne 27. t. m.) bomo obhajali v Skadru.“

Brodovje velesil še vedno kuri premog pred črnogorskim in albanskim obrežjem, ne da bi imelo kaj posebnega opraviti.

Spor med Bolgarijo in Srbijo?

Nedvomno je, da so si bolgarski in srbski časopisi radi bodoče meje na osvojenem ozemlju v laseh. Iz tega sklepajo, da si bosta tudi bolgarska in srbska vlada kmalu skočili v lase in da se bo spor poravnal z orožjem. Nemški časnikarski mazači vedo celo že za bojno torišče bodoče vojske med Bolgarijo in Srbijo. Tako piše nek nemški prismojenec, da se bo vojna med Bolgarijo in Srbijo razvila v dolini reke Vardar. Srbijo bo podpirala Grška, Bolgarijo pa Avstrija. Skoda, da ta nemški modrijan ne izdati, kdo bo zmagal, potem bi vojske sploh niti treba ne bilo. Toda nevarnost za vojsko niso tako velike, kakor bi Nemci radi, katerim bi se dopadlo, ako bi se Slovani med seboj klali in morili. Čujmo nekatere resne glasove!

Bolgarski vladni „Mir“ izjavlja z vso odločnostjo, da se pogodbe med Srbijo in Bolgarijo med vojsko kar se tiče Bolgarije, niso nič izpremenile, ker je bilo vse, kar je Srbija med vojsko ukrepala, natančno v pogodbah določeno in ker je določba o meji med Bolgarijo in Srbijo popolnoma jasna in natančna. „Mir“ zahteva, naj se pogodbe med Srbijo in Bolgarijo od februarja do septembra leta 1912 objavijo. Bolgarska vlada bi proti tej objavi ne imela ničesar.

Predsednik bolgarskega sobranja, dr. Danev, ki je igral v diplomatičnih rečeh zadnjega časa veliko vlogo, se je o srbsko-bolgarskem mejnem sporu izjavil tako-le: „Z ozirom na to, da se pogovori med nami in Srbi radi bodoče meje niso še niti pričeli, obžalujem, da ta hip ne morem javno razglabljati naših vzajemnih razmer.“

Neki ruski diplomat pa izjavlja, da do spopada med Srbijo in Bolgarijo radi razdelitve ozemlja nikakor ne sme priti. Prizadeti krogi morajo upoštevati skupne koristi Balkana; naj že odpače pri delitvi ozemlja malo več na tega ali onega — dejstvo je, da je položaj posameznega zaveznika, zlasti pa zveze kot celote, veliko ugodnejši, nego je bil pred enim letom. Stanje, ki se ustvari po vojni, tudi ni smatrati za zadnjo in končno rešitev balkanskega vprašanja; ako bo torej sedaj morda kak posamezen zaveznik popolnoma zadovoljen v svojih zahtevah, drugi pa ne, naj gleda poslednji v bodočnost. Kar se tiče Srbije in Črne gore, morata upoštevati, da sedaj mejita druga ob drugo, kar je za obe največjega pomena. Rusiji je obstanek in razvoj balkanske zveze kot celote najvišja zahteva.

Glavni naskok na Odrin.

Bolgarski vojni načrt za zavzetje ni bil samo najskrbnejše in najtočnejše pripravljen, ampak tudi do pičice natančno izvršen. Bolgarske čete južnega dela same niso vedele, da ima njihovo gibanje pri glavnem naskoku le zapeljevalen pomen; zato so prodirale z nevzdržno odločnostjo. Turki so bili popolnoma prepričani, da prihaja od juga glavni napad in so se tukaj najbolj branili. Tukaj je bil boj „na nož“ najsrdečiji in tukaj so bolgarske čete vkljub velikemu naporu najmanj napredovale, seveda je bilo to vse popolnoma po načrtu bolgarskega generalnega štaba. Med tem so pa pod varstvom artilerije naglo prodirale bolgarske čete na vzhodnem delu. Tukaj je poleg artilerije imela pehota veliko nalogo; nasprotno pa Turki ravno na vzhodnem delu niso imeli mnogo pehote, ampak večinoma samo artilerijo. Turki so bili popolnoma izenačeni. Boja „na nož“ na vzhodnem delu skoraj ni bilo, ker so Turki v največjem strahu bežali. Artilerija vzhodnega dela je v odločilnem trenutku (dne 25. marca popoldne in 26. marca zjutraj) delovala s toliko natančnostjo in silovitostjo, da je v enem dnevu (skoraj v 12 urah) glavne turške utrde dobesedno zdrobila v prah. Pri tej priliki je bolgarska artilerija pokazala svojo velikansko moč, spretnost in natančnost.

Sedaj lahko razumemo, kako so se mogle prav do odločilnega trenutka širiti vesti o slabosti bolgarske artilerije. Bolgari so znali skrbno skrivati glavno

moč bolgarske artilerije in so hladnokrvno prenašali neugodne vesti o svojem topništvu. V odločilnem trenutku je pa bolgarska artilerija sijajno izvršila svojo nalogo. Bolgari sami niso pričakovali, da bodo tako hitro osvojili Odrin. Toda nevzdržno navdušenje pehote, čudovita spretnost in uničevalna sila bolgarske artilerije je nepričakovano pospešila zavzetje vzhodnega dela ter odprla bolgarski vojski prosto pot v Odrin.

Zanimivosti o zavzetju Odrina.

Odrin je najbolj utrjen na vzhodni strani; na tej strani je že naravni položaj ugoden za obrambo in tukaj so bile najsilnejše turške utrde. Ta stran trdnjave se je zdela Turkom nepristopna in zato posadka na tej strani ni bila najmočnejša. Najmanj utrjena je bila južna in jugovzhodna stran Odrina. Od tukaj je Sukri-paša pričakoval glavnega napada in tukaj je zbral najboljše čete svoje posadke. Bolgari so vse to dobro vedeli; vedeli so, da se morejo tudi slabše utrde krepko braniti, ako je obramba dobro pripravljena in urejena. Zato so se Bolgari odločili, da bodo napadli Odrin na vzhodni strani, kjer so se Turki čutili najbolj varne. A ta svoj načrt so skrbno skrivali; celo bolgarska vojska ni dobro vedela za načrt. Po tem načrtu je bolgarski generalni štab vstrajno in previdno pripravljala glavni napad. Poldrugi mesec so rabili, da so primerno razpostavili oblegovalne topove in drugo artilerijo, natančno premerili vse razdalje in s popolno natančnostjo namerili topove na natančno določene cilje. Pri tem opravilu so imeli največje težave na vzhodnem delu, ker so tukaj najtežavnejša tla in ker so Bolgari posebno na tej strani skrivali svoje postojanke. A vendar se jim je posrečilo, da so na vzhodni strani postavili oblegovalne topove samo 400 metrov oddaljene od turških postojank, eno baterijo celo v razdalji samo 300 metrov od turških postojank. Na vzhodnem delu so streljali samo iz toliko topov kolikor je bilo neobhodno potrebno, in Turki prav do odločilnega trenutka niso vedeli, da je na vzhodnem delu zbrana najkrepkejša bolgarska artilerija in glavna vojna moč.

Slovenci strežejo Sukri-paši.

Nekdaj so turški paše hodili pleniti na Slovenko in so odvajali slovenske mladeniče in dekleta na Turško v sužnjost. Sedaj pa vjetemu Sukri-paši, bivšemu poveljniku Odrina, strežejo v Sofiji Slovenci in Slovenke. Slovenka Ivanka Noč, ki služi v Sofiji, piše listu „Gorenjec“: „Hotel „Splendid“ v Sofiji je veličastna stavba s štirimi nadstropji, stoječa sredi mesta blizu kraljevega dvorca. V njemu ima hotel g. J. Kenda, ki je bil prej gostilničar v Ljubljani. Njegova gospa soproga je hči gostilničarja g. Peternela „Pri Triglavu“ na Bledu. V tem hotelu je zaprt Sukri-paša in 8 drugih paš ter 100 turških častnikov. G. Kenda ima 42 poslov, namreč 30 Bolgarov in 12 Slovencev in Slovencev, ki strežejo vjetnikom. Med Slovenci je v hotelu Peternelova Francika s svojim možem ter jaz (Ivanka Noč) in Kristina Pšenica z Dovjega. Sukri-paša je silno prijazen in daje poslom velike napitnine, nekateri Turki so pa zelo divji. Vjeti Turki so s služabniki vred v hotelu zaprti, da se ne morejo nikamor ganiti. To pa zaradi tega, ker so prišli vjetniki iz Odrina, koher razsajata kolera in vročinska bolezen ter baje celo kuga. Bati se je, da bi se te bolezni ne zatrosile po Sofiji, zato smo vsi skupaj kontumacirani (zaprti).“

Boj alkoholu!

Protialkoholno društvo za Stajersko je potrjeno in kmalu začne s svojim delovanjem. Pripravljalni odbor se s tem obrača na vse domoljube in na ljudstvo, da z združenimi močmi nastopimo boj proti alkoholu, ki naravnost preti s poginom našemu narodu. Znano so besede slavnega državnika Gladstona, ki jih je leta 1880, spregovoril v angleški zbornici: „Alkohol napravi dandanes več škoda, kakor vse nesreče prejšnjih časov: lakota, kuga, kobilice, vojska itd.“ Ali se ne uresničuje to prav v naši ožji domovini? Alkohol nam podivjuje mladino, uničuje dušne in telesne moči, razdira mir v družinah, požira posestva, polni ječe in bolnišnice, zastavlja javno in zasebno življenje. Zlasti žganje pitje se ponekod širi v takem obsegu, da je naravnost groza, zasturplja celo otročje v zibelki in v materinem telesu, kratko, alkoholizem postaja pravo narodno in socialno zlo. Ali se da kaj proti temu storiti?

Vzgleđ drugih dežel nam je porok, da se da tudi temu odproči. Se l. 1829. je prišlo na Švedskem na človeka povprečno 69 litrov žganja na leto. Slično je bilo na Norveškem. Dandanes so to najbolj trezne dežele. Na Angleškem, v Nemčiji, v Severni Ameriki mogočno napreduje treznostno gibanje. — Res pa je tudi, da ni lahko kake stvari, o kateri bi bilo v vseh slojih toliko prejšnikov, nevednosti, razvada, zlorabe, kakor glede alkohola. Pred vsem je treba ljudstvu pouka in vzgleđ. Nad propalostjo pijače, ki leži v jarku, se gnusi novodobna družba, a ne pomisli, da je sama kriva takih izrodov, iz njenega osrčja izhajajo pijanci, v njenem ozračju se redijo. Morda zadene naš klic v nekaterih vrstah na čuden posmeh, češ, pilo se je nekđaj in pilo se bo naprej, to se ne da odpraviti. Na to odvrčamo: Naš klic je silno resen, na kocki je zdravje in obstoj našega naroda. Ako gre tako naprej, bo alkoholizem kmalu prevzel ves naš narod, raztegnil se bo celo čez ženstvo in otroke, in od tistega časa, ko alkoholiki dobijo večino v celoti našega ljudstva, lahko z nepobitno gotovostjo raču-

namo: čez pol stoletja ne bo nobenega zdravega Slovenca več; iskati jih bo le še v ječah, v bolnišnicah, norišnicah in — v jarkih. Kdor ne verjame, naj študira statistiko norcev, zločincev, bolezni in nasledkov alkoholizma na potomstvu.

Zalostno bi bilo, če bi zmernostno gibanje pri nas ne našlo odziva. Tedaj bi prišel čas, ko bi se na Slovenskem Stajerskem nad našimi grobovi lahko postavila velikanska piramida praznih sodov in steklenic z napisom: Tujec pomisli: Tukaj je nekđaj bival zdrav, nadarjen, krepek slovenski narod, a njegov sovržnik ga je zastrupil z alkoholom in njegovi voditelji niso imeli smisla, da bi mu pravočasno odprli oči. S svojo zanikernostjo in slabim vzgledom so ga sami pehali v pogubo. — Če se pa hoče proti pijačevanju kaj uspešnega storiti, je neobhodno potrebno protialkoholno društvo. Vzgleđ so nam druge kulturne države. Naše protialkoholno društvo „Sveta vojska“ je namenjeno vsem stanovom, vsem slojem, brez razlike stranke. Vsak stan, vsaka stranka ima v svojih vrstah nesrečne žrtve alkoholizma; v tem oziru nimamo drug drugemu ničesar očitati, ampak skušajmo rajši rešiti in popraviti, kar se da.

Društvo ima dvoje vrste udov: 1. popolni abstinentje, 2. zmerniki, ki ne pijejo nobenega žganja, druge pijače pa zmerno. V Mariboru osnovano društvo naj bi bilo osrednje društvo za celi Spodnji Stajer, v posameznih župnijah pa se naj ustanovijo krajevna društva. Pravila za to se dobe pri osrednjem društvu. Društvo se sicer opira tudi na versko stališče, pa nikogar k temu ne sili. Če komu ne ugajajo verske „dolžnosti in koristi“, ki jih obsega par. 11 pravil, jih lahko pusti, glavna reč je: trezen bodi! Zlasti se o bračamo na tri stape, ki so pred vsemi poklicani ljudstvu v tem oziru dajati pouk in vzgleđ: duhovniki, učitelji in zdravniki. Poprimite se vsak v svojem delokrogu človekoljubnega dela, poučujte, svarite ljudstvo in zlasti še šolsko mladino! Ker pa besede mičejo, a vzgleđi vlečejo, bodite sami zvesti udje protialkoholnega društva bodisi kot abstinentje ali kot resnični zmerniki. — Pripravljalni odbor protialkoholnega društva „Sveta vojska“ v Mariboru.

Politični ogled.

— **Prestolonaslednik Franc Ferdinand** pride vsako pomlad s svojo družino na Jadransko morje, da uživa lepoto naših krajev in si v zdravem morskem vzduhu zopet osveži svoje zdravje. Več let je zahajal na otok Brioni, letos pa se je naselil na nekdanjem gradu mehikanskega cesarja, Miramare pri Trstu. Sovražniki prestolonaslednikovi, to so vsenemški protestantski kričači, so iz tega vsakoletnega njegovega izleta na Jadransko morje skovali zlobno orožje proti nadvojvodu Francu Ferdinandu. Po svojih listih so objavili laž, da je Franc Ferdinand nevarno bolan, da se bo odrekel prestolu in druge reči. Tudi celjska „Deutsche Wacht“ je prinesla to zlobno vest, ne da bi jo bil državni pravdnik zaplenil. Prestolonaslednik je veren katoličan, ljubi vse avstrijske narode z enako ljubeznijo, ne bo nikdar služil s svojo politiko prusovskim kraljem, ampak le svoji avstrijski domovini, zato je samoumevno, da ga proglašajo vsenemci in protestanti za bolanega. Toda hvala Bogu, nadvojvoda je popolnoma zdrav in se vestno pripravlja na svoj težaven vladarski poklic.

— **Skupni ministrski svet** se je vršil dne 21. t. m. na Dunaju pod predsedstvom zunanjega ministra grofa Bertholda. V njem se je sklenilo, da delegacije ne bodo zborovale pred jesenjo in da rezervisti na jugu še ne bodo smeli domov, dokler se balkanske razmere popolnoma ne razjasnijo. Vojni minister Krobatin je poročal, da bo dal še-le v prihodnjem ministrskem svetu račun, koliko so stale paše vojne priprave. Govori se, da že nad pol milijarde. Zahteva, naj se zopet zviša število rekrutov, se tokrat še ni stavi-la.

— **Državni zbor** se nameravali sklicati dne 5. maja. Toda ker so se razbila pogajanja za spremembo volilnega reda v Galiciji, so izjavili Rusini, da bodo z obstrukcijo zabranjevali tako dolgo delovanje državnega zbora, dokler se jim v Galiciji ne pripozna v volilnem redu njih pravice. Tudi med Čehi in Nemci je v sedanjem trenutku večja napetost kot prej. Češki deželni zbor je sklenil najeti novo posojilo, a nemški odborniki tega ne dopustijo in finančni poročevalec Nemec dr. Urban je odložil poročevanje. Namesto njega je deželni odbor vpostavil Čeha za poročevalca in posojilo se bo najelo. Vsled tega seveda velika zamera pri Nemcih. — Ministrski predsednik posreduje med Rusini in Poljaki ter med Čehi in Nemci, toda malo upanja je, da se mu to posreči že do 5. maja. Zato bo baje državni zbor sklican še-le za sredino maja.

— **Gališki deželni zbor** ne bo sklican, ker so se pogajanja med Poljaki in Rusini zaradi spremembe volilnega reda popolnoma razbila. Rusini so v Galiciji tlačeni od Poljakov kakor mi Slovenci na Stajerskem od Nemcev. V deželnem zboru so imeli le malo številno zastopstvo, zato so zahtevali spremembo volilnega reda. Pogajanja z njimi so vodili poljski konzervativci, ki so slični našim slogašem. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah so konzervativci izrinili vse duhovnike in vse odločno katoliške može, razven dveh, iz državnega zbora. Isto so hoteli sedaj doseči v dež. zboru z novim volilnim redom. Rusinom so sicer izpolnili njihove zahteve, a v poljskem delu Galicije so volilne okraje tako zveržili, da bi v njih zmagali židje nad katoličani. Gališki škofje so za to nakano iz-